

Çinaçor Buzulu (Tatos Dağları)

Çinaçor Glaciers (Tatos Mountains, Rize-Erzurum, Turkey)

Gürcan Gürgen^{1*}

¹Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Ankara

Özet

Türkiye'nin önemli buzullaşma alanlarından biri olan Doğu Karadeniz Dağları, uzun zamandan beri bu amaçla yapılan araştırmaların yoğunlaştığı yerlerin başında gelmektedir. Pleistosen'de etkili olan soğuk iklim ile yükselti ve bakı koşullarının da etkisiyle Kuzey Anadolu Dağları'nın doğu kesimindeki zirveler bölgesi buzullarla kaplanmıştır. Artan hava sıcaklığının etkisiyle, bazıları 10 km'yi aşan tekne vadiler oluşturan ve yer yer 2000 m'lerin altına inen buzullar, Postglasyal dönemde eriyerek büyük oranda ortadan kalkmış, geride muazzam bir glasyal topografya bırakmıştır. Kuzey Anadolu Dağları'ndaki bu dikkat çekici topografya, glasyal morfoloji araştırmalarına konu olmuş, araştırmalar da kütleli en yüksek zirvelerini oluşturan Kaçkar Dağı (3932 m) ve Verçenik Dağı (3709 m) üzerinde ve özellikle kuzeye bakan yamaçlarında yoğunlaşmıştır. Ancak, güncel buzul varlığına ilişkin en somut bulgulardan biri, 1931 yılında L. Krenek tarafından, bu iki zirve arasında bulunan Tatos (Dilek) Dağları'nda (3550 m) ve Kaçkar zirvesi güneyinde iki küçük sirk buzulunun keşfedilmesiyle elde edilmiştir. İzleyen dönemde bu bulguya literatürde sık sık yer verilirken, ilgili çalışmadaki bazı eksikliklere de bağlı olarak, özellikle "Krenek I" olarak tanımlanan buzulun yeri ve ismi konusunda, ortaya bir kargaşa çıkmıştır. Bu araştırmanın amacı, önceki çalışmalara yapılan atıflar dışında 50 yıldan bu yana bir saha çalışmasının yapılmadığı bu buzul hakkında, bir yandan değinilen kargaşanın giderilmesine katkıda bulunmak, diğer yandan da adı geçen buzulun güncel durumunu ortaya koymaktır. Yapılan arazi çalışmaları ve elde edilen bulgular, sorunun çözümüne önemli bir katkı sağlarken, bu alanlarda daha ayrıntılı gözlem ve araştırmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar sözcükler: Tatos Dağları, Çinaçor, buzul, döküntü örtülü buzul, Rize-Erzurum.

Abstract

One of the most important glaciated areas within the Republic of Turkey's borders is a region located in the mountains of the eastern Black Sea. This glacial region has become a significant location for the conducting of research on glaciers and glaciation. The importance of this glacial region results from its cold climate as well as its elevation which was effected by the Pleistocene epoch and also which currently influences the conditions on adjacent peaks of the eastern part of the North Anatolian Mountains also covered by glaciers. Changes in the current climate conditions, such as, increased air temperatures has caused some glaciers in valley's to not exceed 10 kilometres in size and other glaciers less-than 2000 metres to more-or-less disappear. What remains is enormous glacier topography and, as a result, the remarkable topography of the North Anatolian Mountains has been subject to multiple glacial morphology investigations. A majority of the research has been concentrated on the north-facing slopes of the highest peaks; Verçenik Mountain (3709 m) and Kaçkar Mountain (3932 m); however, one of the most tangible signs to date of the existence of the glaciers in this region was obtained by L. Krenek in 1931 with the discovery of two small glaciers located between peaks in the Tatos Mountains (3550 m) and the south Kaçkar's peaks. Subsequently, findings featured in research literature over the years have misattributed the name and location of the glacier defined as "Krenek I" which has led to considerable confusion. As a result, the purpose of this study is to eliminate confusion surrounding the name and location of the glacier as well as reveal its current status according to on-going research. The field studies discussed in this research provide important contributions towards solving problems related to identifying the glacier in question as well as have revealed a need for further detailed observations and research to be carried out in these areas.

Keywords: Tatos Mountains, Çinaçor, glacier, debris covered glacier, Rize-Erzurum/Turkey.

* İletişim yazarı: G. Gürgen, e-posta: ggurgen@ankara.edu.tr